

ABDULLAH BOSNAVİ'NİN “ŞERH-İ CEZİRE-İ MESNEVİ”SİNDE DİNLEME EĞİTİMİ

İdris KADIOĞLU

Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü, Diyarbakır / Türkiye

Anahtar Kelimeler: Dinleme Eğitimi, Abdullah Bosnavi, Mevlana, Mesnevi Şerhi.

ÖZET

Eseri üzerinde duracağımız mutasavvıf zat, ilk tahsilini doğum yeri Bosna'da, yüksek tahsilini İstanbul'da yapmıştır. Bursa, Mısır, Hicaz, Şam ve Konya'da seyr ü sülukunu tamamlamış, “Şârih-i Fûsus” olarak meşhur olmuştur. Altmışa yakın eseri vardır. 1644'te Konya'da vefat etmiş ve vasiyeti üzerine Konevî'nin kabri yakınlarında defnedilmiştir. Bilindiği gibi Mevlana (öl.1273) Mesnevisini teamüllere uyarak Farsça kaleme almıştır. Hem yazıldığı dönemde hem de sonraki yüzyıllarda Farsça bilmeyenler tarafından yeterince anlaşılmadığı için eserin Türkçeye çok sayıda tercüme ve şerhi yapılmıştır. “Cezire-i Mesnevi” de Mevlevi büyüklerinden Yûsuf Sîneçak (öl.1546) adlı mutasavvıf bir zatın eseridir. Eser üç yüz altmış altı beyit olup Mevlana'nın Mesnevisinden yapılan antolojik bir seçkidir. Sineçak'ın eseri farklı zamanlarda farklı kişilerce şerh ve izah edilmiştir. Eseri Abdullah Bosnavi (öl.1644) ve İbrahim Cevri (öl.1654) manzum olarak, İlmî Dede (öl.1611), Abdülmecid Sivasi (öl.1639) ve Şeyh Galib (öl.1799) de mensur olarak şerh etmiştir. Bosnavi'nin şerhi toplam 8673 beyit olup, 1628'de tamamlanmıştır. Mevlana'nın Mesnevisi “bişnev-dinle” hitabıyla başlamaktadır. Dolayısıyla hem Sîneçâk hem de mesnevi şârihleri “dinleme” konusu üzerinde özellikle durmuşlardır. Bosnavî Hazretleri, anlayışsız dinleyiciler konusunun ele alındığı “*der beyân-ı bî-derkâ-i müstemiân*” başlıklı sekiz beyitlik bölümü şerh etmekte ve dinleyicilerin vasıfları hakkında bilgi vermektedir. Şair, konuşmacı ve dinleyicide bulunması gereken vasıfları açıklamakta, söz ve sohbet adabını izah etmektedir. Çağlar üstü bir eser olan Mesnevi'yi günümüz insanının istifadesine sunma yollarını araştırmalı ve bulmalıyız. Bu bildiride “Mevlana'nın dinlemeye verdiği önem” konusu ele alınmakta ve buna “Şerh-i Cezîre-i Mesnevi” bağlamında Bosnavî'nin tasavvufî yorumları eklenmektedir. Bu yorumların modern çağda geçerliliği ve uygulanabilirliği konusu üzerinde durulmaktadır.